

Bréfa- og málasafn Benedikts Sveinssonar 1893-1945, 2. hluti

Bjarni Benediktsson – Benedikt Sveinsson – Úrkippur – Heroldens Annoncebureau

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Benediktarskjöl
Askja 5-19, Úrkippur 1932-1

„Morgenbladet“s kronikk 23. juni 1932.

POLARÅRET

For „Morgenbladet“ av Th. Hesselberg.

Den 1. august begynner det internasjonale polaråret. Der skal da i 13 måneder, inntil 31. august 1933, bli gjort geofysiske observasjoner hele verden over i en målestokk som aldri før, og i første rekke skal polargebetene undersøkes.

Det er ikke nogen ny idé som her blir iverksatt. Allerede i 1874 fremholdt den daværende president for Deutsche Seewarte i Hamburg, den bekjente meteorolog Neumayer, at «alle kulturnasjoner skulde samarbeide for ved opprettelse av observatorier i de polare gebeter å undersøke jordens fysikk». Tanken slo an, og i året 1882—83 ble det første polaråret avholdt. Ikke mindre enn 12 land deltok, og der blev oprettet 12 stasjoner i de arktiske og 2 i de antarktiske egner. Stasjonene var i drift fra sommeren 1882 til sommeren 1883 og foretok meteorologiske og magnetiske målinger etter en felles plan. Det kan ha sin interesse å nevne at den norske stat opprettet en stasjon i Bossekop, og at denne stasjon ble ledet av vår kjente jordmagnetiker Axel Steen. Svenske ne hadde en stasjon på Spitsber-

gen og østerrikerne en stasjon på Jan Mayen.

Observasjonene ble publisert i bindsterke verker og utvidet i betraktelig grad kjennskapet til de meteorologiske og magnetiske forhold i polargebetene. Men de kunde ikke tjene som grunnlag for mere inngående undersøkelser over jordens fysiske forhold. Dertil lå stasjonene for langt fra hverandre, måleteknikken var for lite utviklet og selve den geofysiske videnskap for lite langt kommet.

Nu — 50 år senere — er situasjonen endret. Vi har nu et ganske annet kjennskap til atmosfæren, jordmagnetismen og nordlyset og til de fysiske lover som behersker dem; vi har ganske andre tekniske hjelpemidler til å utforske dem, og vi har en rekke av arktiske stasjoner i fast drift. Hvis man nu kunde få arrangert et internasjonalt samarbeide med spesielt utsendte ekspedisjoner, utrustet med alle moderne undersøkelsesmidler, skulle man kunne gjøre sig berettiget håb om å bringe vårt kjennskap til jordens fysikk et stort skritt fremover.

Denne tanke ble fremlagt i

1929 av den nuværende president for Deutsche Seewarte i Hamburg, admiral Dominik, og den vant enstemmig tilslutning på den internasjonale meteorologiske konferanse, som ble avholdt i København i september 1929. Konferansen vedtok følgende resolusjon:

«Konferansen er av den mening, at meteorologiske og magnetiske observasjoner og observasjoner av nordlys fra et nett av stasjoner i de arktiske og antarktiske egner, i vesentlig grad vil fremme vårt kjennskap til og vår forståelse av de meteorologiske og magnetiske fenomener og av nordlyset, ikke alene i de polare områder, men i sin almindelighet. Konferansen mener at dette økede kjennskap vil få praktisk anvendelse på spørsmål i forbindelse med sjøfart, luftfart, trådløs teleografi og værvarsling.

Konferansen er av den mening at observasjonene bør utføres i et helt år, og at internasjonalt samarbeide er nødvendig for å sikre dette. Den foreslår at samarbeidet finner sted i 1932—33, jubileumsåret for det første polaråret 1882—83».

For å organisere det nye polaråret, ble der nedsatt en kommisjon på 7 medlemmer, hvoriblandt vår bekjente polarforsker professor, dr. H. U. Sverdrup. Som president for kommisjonen, Den internasjonale kommisjon for polaråret 1932

—33, ble valgt dr. D. La Cour, direktør for Det Danske Meteorologiske Institutt.

I de tre år som er forløpet siden møtet i København, har det været et intenst forberedende arbeide. Den internasjonale polarkommisjon har hatt møter i Leningrad i 1930 og i Innsbruck i 1932. En rekke spesialkommisjoner har dessuten været i virksomhet — en fortegnelse over dem kan være av interesse, fordi den viser hvor broget mangfoldig forberedelse er. Der er hele 9 underkommisjoner, nemlig for:

1. Publikasjonenes form.
2. Meteorologiske instrumenter.
3. Magnetiske instrumenter.
4. Aerologiske instrumenter.
5. Aktinometiske instrumenter.
6. Luftelektriske instrumenter.
7. Jordstrømsinstrumenter.
8. Nordlys-instrumenter.
9. Finansier.

For alle disse underkommisjoner foreligger der utførlige beretninger og forslag, som har dannet grunnlag for polarkommisjonens mange beslutninger.

Dessuten har Den Internasjonale Union for Geodesi og Geofysikk nedsatt en spesiell kommisjon for polaråret og bevilget midler til dette. Den Internasjonale Videnskabelige Radio-Union og Det Internasjonale Havforskningsråd har også nedsatt spesielle kommisjoner for polaråret.

Endelig ble der i de forskjel-

lige land nedsatt nasjonale komiteer for å utarbeide planer for å lede vedkommende lands deltagelse i polarårets arbeider. Den norske polarkomite består av professor H. U. Sverdrup (formann), direktør Th. Hesselberg (viceformann), dosent Hoel og professorene Krognes, Størmer, Sæland og Vegard.

Norges deltagelse i polaråret.

Høsten 1930 utarbeidet den norske komité et program for Norges deltagelse. Den foreslo opprettet geofysiske stasjoner på Haldde, Bjørnøya, Myggbugta og Gaustadttoppen. Dessuten skulle stasjonen på Fanaråken, som hittil kun har vært i drift om sommeren, være i virksomhet hele året. Endelig skulle en rekke hvalkokerier utrustes med instrumenter og foreta observasjoner i Sydishavet.

Dette program var etter komitéens mening forholdsvis beskjedent når man tar hensyn til den stilling Norge innehør i den arktiske og antarktiske forskning. Men tidene var vanskelige; regjeringen fant ikke å kunne foreslå nogen bevilgning og henviste til at det ennu var forholdsvis få land som hadde sluttet seg til planen om avholdelse av et internasjonalt polaråret og gitt bevilgning hertil.

Høsten 1931 tok den norske komité opp igjen spørsmålet om Norges deltagelse. Det ble et

starkt redusert program som nu ble oppstillet. På grunn av den finansielle situasjon fant nemlig komiteen ikke å kunne foreslå utsendelse av nogen arktisk ekspedisjon. Som stillingen var, anbefalte man at Norge skulle innskrenke sig til å delta i samarbeidet med sine allerede eksisterende stasjoner og observasjoner, men da måtte arbeidet ved disse utvides og gjennemføres etter de internasjonale planer for polaråret. Komiteen foreslo:

1. Nordlysobservatoriet i Tromsø deltar i de magnetiske og luftelektriske undersøkelser og nordlysundersøkelsene.

2. Den magnetiske stasjon på Dovre deltar i de jordmagnetiske undersøkelser.

3. Professor Størmers nordlysstasjon i Syd-Norge deltar i nordlysobservasjonene.

4. Den meteorologiske stasjon i Myggbugta utvides så den deltar i meteorologiske undersøkelser og nordlysundersøkelsene.

5. På det meteorologiske observatorium på Ås skal der foretas aerologiske undersøkelser med registrerballonger.

6. De meteorologiske aeroplan-opstigninger på Kjeller utvides i overensstemmelse med programmet for polaråret.

7. Den meteorologiske stasjon på Fanaråken drives hele året igjennem.

8. Der opprettes meteorologi-

ske stasjoner på 10 hvalkokerier i Sydshavet.

Det har her lykkes komiteen å opstille et godt program for Norges deltagelse uten store utgifter.

Til de under 1—6 nevnte formål er der gitt statsbevilgning. Til drift av stasjonen på Fanaråken har man fått midler fra videnskapelige fond, og man håber å få penger av Hvalfondet til opprettelse av meteorologiske stasjoner på 10 hvalkokerier. Hvalfanngerne vil så selv utføre observasjonsarbeidet uten utgift for staten.

Forhåbentlig får vi midlene til å utstyre hvalkokeriene i Sydshavet med meteorologiske instrumenter, sånn at vi kan få de meteorologiske stasjonene der i polaråret. Det vil være av vesentlig betydning for polaråret, og det er ikke for meget forlangt av et land som i mange år har hatt betydelige inntekter av hvalfangsten i disse egner.

Da Rockefeller Foundation i februar 1932 gav 40,000 dollars til anskaffelse av instrumenter for polaråret, så den norske komité for polaråret en chance til en utvidelse av det ovenfor angitte arbeidsprogram. Kunde man få instrumenter, var det kanskje en mulighet for å få midler fra videnskapelige fond til de øvrige forholdsvis små utgifter. På denne måte håber nu komiteen å få:

9. En magnetisk stasjon i Bøsekop.

10. En magnetisk stasjon i eller ved Bodø, samt ved velvillig samarbeide fra det norske telegrafvesens side.

11. En stasjon for jordstrømsmålinger.

Endelig kan det nevnes at der er utsikt til å få kontinuerlig drift av den meteorologiske stasjon Finnsbu på Øst-Grønland, så at man som et siste punkt på det norske program kan sette op:

12. Den meteorologiske stasjon i Finnsbu.

Tilslutningen til polaråret i andre land.

En optelling viser at man kan regne med deltagelse fra 49 land, nemlig:

Storbritannien, Holland, Belgien, Frankrike, Portugal, Spanien, Katalonien, Island, Norge, Sverige, Danmark, Tyskland, Danzig, Schweiz, Italien, Finland, Estland, Litauen, Polen, Tsjekkoslovakiet, Østerrike, Ungarn, Jugoslavien, Bulgarien, Rumenien, U. S. S. R., Azorene, Fransk Vest-Afrika, Algier, Egypten, Syd-Afrika, Tyrkiet, Syria, Indien, Ceylon, Kina, Japan, Nederlandske Indien, Filippinene, Australien, New Zealand, Canada, U. S. A., Mexico, Guatemala, Columbia, Brasilien, Chile, Argentina.

Det er forholdsvis få land som utruster spesielle arktiske ekspedisjoner. De fleste deltar ved å

utvide arbeidet ved allerede eksisterende stasjoner og observatorier innen landet, så at observasjonene blir gjort etter polarårets program.

Polaråret har fått en meget større tilslutning enn man kunde tenke sig muligheten av under slike vanskelige finansielle forhold som vi nu har. Men på den annen side kan man ikke, når man ser den tilslutning planen har fått tiltross for tidene, la være å tenke på hva polaråret kunde blitt, hvis det ikke ved et merkverdig uhell var kommet midt op i en av de største økonomiske kriser som verden har oplevd.

Det vil selvsagt føre for vidt å regne op hvad hvert enkelt land vil gjøre; jeg må innskrenke mig til å nevne et par av de store føretagender.

Sverige oppretter en magnetisk stasjon og en fjellstasjon på Spitsbergen.

Danmark oppretter to magnetiske stasjoner og to fjellstasjoner på Vest-Grønland og en fjellstasjon på Færøene.

England utsender to ekspedisjoner, hvorav den ene til Fort Rae i Canada. Her skal gjøres allsidige geofysiske observasjoner. Den annen ekspedisjon skal ved Nordlysobservatoriet i Tromsø utføre målinger av Heavysidelagets høyde.

Frankrike oppretter en geofysisk stasjon i Scoresby Sund.

Holland oppretter ei geofys-

sisk stasjon i Angmagsalik og en aerologisk stasjon på Island (aero-planopstigninger).

Polen oppretter en magnetisk stasjon på Bjørnøya.

Østerrike oppretter en magnetisk stasjon på Jan Mayen.

Canada oppretter et par nye stasjoner i sine arktiske strøk.

U. S. A. oppretter en magnetisk stasjon i College i Alaska.

Brasilien oppretter en geofysisk stasjon på Tristan da Cunha.

U. S. S. R. Et kapitel for seg er de store planer for Sovjet-Russlands deltagelse i polaråret. Forskningen skal strekke seg over følgende gebeter: Værvarsler, isvarsler, klimatologi, aerologi, skyer, aktinometri, atmosfærisk optikk, luftelektrisitet, nordlys, radioelektrisitet, tidevann, havstrømmer, grunnnavleiringer, havis, hydrobiologi, tele, gletsjer, kartografi, kosmisk støv, radioaktivitet, astrofysikk. Disse undersøkelser skal utføres ved tallrike ekspedisjoner og faste stasjoner. I alt er ca. 70 arktiske stasjoner planlagt.

Denne liste over de større føretagender er kun provisorisk og ikke fullstendig, selv nu, en måned før starten, endres planene fra dag til dag.

Nordlysundersøkelsene.

For å sikre seg at der for hvert enkelt forskningsområde blir det mest mulige nett av sta-

sjoner, har man derfor måttet utarbeide særskilte planer for hver enkelt forskningsgren, hvorav de viktigste er:

Meteorologi, aerologi, aktinometri, jordmagnetisme, nordlys, jordstrømmer, radioelektrisitet, luftelektrisitet.

Der foreligger for det meste kun foreløbige planer, som stadig undergår forandringer. Det er derfor for tidlig å gi nogen generell oversikt over hvilke stasjonsnett man kan regne med. Det vilde selvsagt også føre for vidt. For dog å gi en idé om hvordan det hele ligger an, skal jeg gjøre rede for hvordan utsiktene er for *nordlysarbeidet*.

Professor Størmer har her ledelsen, idet han er formann i den komité for polaråret som er blitt nedsatt av Den Internasjonale Union for Geodesi og Geofysikk. For midler, som er blitt bevilget av denne union, har han utgitt et *Internasjonalt Nordlysatlas* til bruk under polaråret. Her finnes fotografier og beskrivelser av de forskjellige nordlysformer, sånn at observatørene overalt i verden kan angi hvilken form de iakttar. Dessuten har Størmer — også ved hjelp av midler fra Unionen — laget et *kamera for nordlysfotografering* med ennu bedre optikk enn han tidligere har kunnet skaffe. Av disse nordlyskameraer har han latt lage ikke mindre enn 17 stykker, og der har været sånn efterspørsel etter dem at der nu

lages ennu flere. Endelig har en komité under Størmers ledelse utarbeidet *planene for nordlysforskningen* i polaråret og utarbeidet observasjonskjemaene. Så vidt man nu har rede på det, vil der bli:

Spektralundersøkelser av nordlyset på følgende stasjoner:

Nordlysobservatoriet i Tromsø og muligens i College (Alaska).

Fotografisk høidemåling av nordlyset fra følgende stasjonspar eller stasjonsgrupper: Oslo — Oscarsborg — Kongsberg — Tømte — Lillehammer i Syd-Norge, Tennes — Tromsø i Nord-Norge, Abisko — Riksgränen i Nord-Sverige, Sodankylä med bistasjon i Finland, Huseby — Hanstholm i Danmark, Lerwick med bistasjon på Shetland, Sveagruven — Longyearbyen (svensk ekspedisjon) på Spitsbergen, stasjonspar i Scresby Sund (fransk ekspedisjon) på Østgrønland, Godhavn — Egedesminde — Jakobshavn på Vestgrønland, Thule med bistasjon på Vestgrønland, Fort Rae med bistasjon (engelsk ekspedisjon) i Canada, Coppermine med bistasjon i Canada, College med bistasjon i Alaska. Endelig har U. S. S. R. planlagt fotografisk høidemåling ved en rekke arktiske stasjoner i Nord-Rusland og Nord-Sibirien, men nøiaktigere opplysninger mangler herom.

Nordlysfotografering fra følgende enkeltstasjoner: Point Barrow, Angmagsalik og Myggbukta,

samt muligens Danmarkshavn på Østgrønland, Julianehaab og Godthaab på Vestgrønland, 4 stasjoner i det nordlige Canada og muligens en rekke av stasjoner i Nord-Rusland og Nord-Sibirien.

Observasjoner av polarlyset kl. 1.00, 7.00, 13.00, 19.00 G. M. T. og om mulig også kl. 4.00, 10.00, 16.00 og 22.00 G. M. T. fra så mange meteorologiske, magnetiske og astronomiske observatorier og fra så mange skib i sjøen som mulig, ikke bare i de arktiske og antarktiske områder, men helt ned til 40 grader avstand fra Jordens magnetiske akse.

Hvis dette nett av stasjoner arbeider godt, er der ikke grunn til å tvile om det, så vil polaråret gi det første observasjonsmateriale av nordlys fra et utstrakt nett av stasjoner. Man vil da få nordlysets geografiske utbredelse og høide, og dette kombinert med spektralundersøkelsene i Tromsø, observasjonene av de jordmagnetiske forstyrrelser fra et stort antall magnetiske stasjoner, et nett av observasjoner av jordstrømmer og et nett av observasjoner av radio-elektrisiteten, vil utvilsomt komme til å gi nye og viktige resultater om nordlysets natur og om dets sammenheng med jordmagnetismen, jordstrømmene og radio-elektrisiteten. Det er også sannsynlig at man vil få resultater av betydning for de andre geofysiske fenomener.

iske forskningsgrener, f. eks. angående luftens temperatur i de store høider (90—600 km. over jorden) hvor nordlyset utfolder sin virksomhet.

Polarårets mål.

Når man skal skyve et tungt lass hjelper det lite at den ene mann avløser den annen med å skyve, først når flere skyver samtidig begynner det å gå. Slik er det også med de geofysiske undersøkelser. Enkeltekspedisjoner kan ikke gjøre stort, men samtidige ekspedisjoner, som skaper et godt nett av observasjonsstasjoner gjennem et lengre tidsrum, kan gi betydelige resultater.

Å oprette arktiske stasjoner er ikke nogen billig affære, og stasjonene bør derfor av økonomiske grunner ikke innskrenke sig til å arbeide på et enkelt gebet, men utføre så omfattende geofysiske observasjoner som mulig. Men dette er ikke den egentlige grunn til at man har tatt opp så mange forskjellige geofysiske undersøkelser på polarårets program. Den virkelige grunn er den at der er en innbyrdes sammenheng mellom alle de geofysiske fenomener. De har alle den samme energikilde, solen, og dertil kommer at de til dels påvirker hinanden. Ved å observere alle fenomenene samtidig, skulle man derfor få de beste betingelser for å nå frem til resultater om deres natur, om deres innbyrdes sammenheng og om deres avhengighet av forandringene på solen.

I og for sig vil det å komme til en dypere forståelse av og kjennskap til de geofysiske fenomener (meteorologi, aerologi, aktinometri, jordmagnetisme, nordlys, jordstrømmer, radioelektrisitet o. s. v.) være et høit nok mål. Men et utvidet kjennskap til geofysikken vil utvilsomt også komme til nytte i det praktiske liv, for sjøfarten, for luftfarten, for trådløs telegrafering o. s. v.

Det stasjonsnett som nu er sikret for polaråret gir håb om betydelige resultater selv om undersøkelsene ikke får det omfang de vilde hatt under normale forhold. Når tilslutningen er blitt så betydelig til tross for den store verdenskrise, så skyldes det i ikke liten utstrekning presidenten for Den internasjonale kommisjon for polaråret 1932—33, dr. D. La

Cour. Han har i flere år ofret sig helt for polaråret, og han har med en utrettelig begeistring og energi arbeidet på å få den best mulige organisasjon av undersøkelsene og — hvad der i disse tider har vært det vanskeligste av alt — å få de forskjellige land til å delta i samarbeidet.

Th. Hesselberg.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

N. H. & SJØFARTSTIDENDE

22. JUNI 1932

Dansk uegennytte.

Bestilte Grønlands-resolusjoner.

I anledning av de resolusjoner som er vedtatt av Syd-Grønlands og Nord-Grønlands landsråd og som blandt annet fraråder domstolen at Norge tilkjennes den okkuperte del av Østkysten uttaler dr. Smedal, at de grønlandske råd består overveiende av funksjonærer ansatt i den danske monopolhandels tjeneste. Fremragende og kjente dansker og grønlendinger hevder også at landsrådene ikke er uttrykk for den grønlandske befolkning, men vedtar de resolusjoner, som den danske regjering ønsker. Når det i landsrådene resolusjoner heter at Danmarks ledelse av monopolet i Grønland har tilstrebtt fremgang for den grønlandske nasjon i kultur og levevilkår uten noe hensyn til om Danmark fikk fordel av det, minnet dr. Smedal om statsminister Staunings uttalelse i det danske folketings i 1911, da han karakteriserte monopolhandelens kjøp av grønlandske produkter som en plyndring. Det kan i denne forbindelse eksempelvis minnes om at monopolhandelen har kjøpt av grønlendinger reveskinn for 25 kroner pr. stk., og solgt dem videre for inntil 1400 kr. pr. stk.

Til belysning av Danmarks påståtte uinteresserte behandling av

grønlendingene, kan det også anføres at i de siste fem år har de fattige grønlendinger måttet bidra med 630 000 kroner til danske videnskapelige ekspedisjoner til Grønland.

Når det i resolusjonene tales om at nordmennenes fangst ødelegger dyrebestanden på Øst-Grønland, er det nok å henvise til at Norge har foreslått for Danmark å innføre effektive fredningsbestemmelser, men dette er blitt avvist fra dansk side.

I det okkuperte land på Østkysten fantes på okkupasjonstiden i 1931 ikke en eneste innfødt, og området er skilt fra den bebodde del av Vestkysten av en isørken som er ca. 900 km. bred.

Stauning svarer.

* Kjøbenhavn, 22. juni.

«Politiken» har forelagt dr. Smedals uttalelser for statsminister Stauning som svarer følgende:

Det er helt uriktig å påstå at de grønlandske landsråd er en krets av funksjonærer. Noen er kanskje i handelens tjeneste, det vet jeg ikke, og andre er det ikke. Men det som er oplagt er at de er valgt av den grønlandske befolkning ved almindelig valgrett.

Hr. Smedal minner om mine uttalelser for 20 år siden og det kan jeg ikke ha noe imot. Jeg kritiserte dengang at det ikke ble tatt tilstrekkelig hensyn til den grønlandske befolknings interesser, men min kritikk har frukt.

Det blev tatt hensyn til den og det er siden da gjennemført en rekke foranstaltninger som helt har endret forholdene.

Påstanden om at grønlendingene i løpet av de siste 5 år har betalt 630,000 kroner til videnskapelige ekspedisjoner trenger til en nærmere forklaring fra hr. Smedals side. Kryolittbruddene gir staten en inntekt men det kan vel ingen ha noe imot. Og alt ialt får Grønland jo tilskudd fra Danmark og ikke omvendt.

Det er meget riktig, sluttet statsministeren, at det ikke bor grønlendinger i det okkuperte område, men den grønlandske befolkning vokser stadig i tall i motsetning til andre og Vest-Grønlands landsråd har bestandig hevdet nødvendigheten av å ha et reserveområde for hele den grønlandske befolkning. Grønlendingene lever jo hovedsakelig av jakt og de må nødvendigvis bevege sig over uhyre områder og det er i den henseende uten betydning om det bor folk eller ikke i det okkuperte land.

Og må jeg så endelig si at vi ikke har nektet å utstede fredningsbestemmelser, men vi har ganske visst bestridt nordmennenes rett til å utstede slike bestemmelser. Det tilkommer Danmark som har høihetsretten over Grønland.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

N. H. & SJØFARTSTIDENDE

22. JUNI 1932

Haag.

*14. oktober avslutes den
skriftlige prosedyre.*

Justisdepartementet meddeler
at domstolen i Haag efter å ha
imøtekommert den danske anmod-
ning om utsettelse i fristen for
innlevering av svaret på det nor-
ske innlegg, har fastsatt fristen
for avgivelsen av den norske dup-
likk til 14. oktober d. å.

Heroldens Annoncebureau A/S

A�deling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

N. H. & SJOFARTSTIDENDE

21. JUNI 1932

„Grønlands stemme“

* Kjøbenhavn, 21. juni.

I anledning av den uttalelse angående Grønlandsspørsmålet som er avgitt av det nordgrønlandske landsråd skriver «Politiken» idag under overskriften «Grønlands stemme» bl. a.:

De uttalelser som de to grønlandske landsråd — som består utekukkende av grønlendinger og valgt utekukkende av grønlendinger — har vedtatt, viser at det danske styres hensikter er blitt forstått deroppe. Vi

tør regne med at den samme forståelse vil være til stede hos domstolen i Haag. Det er to prinsipper som står overfor hverandre — det danske og det norske synspunkt. Folkeförbundets moderne prinsipp — befolkningens rätt till landet och befolkningens selvbestämmelsesrätt överfor det gamla så ofte förkastede prinsipp om den före civilisertes rätt till å underlägga sig land på en mindre utviklet och därför mindre motstandsdyktig befolkningens bekostning. Därfor är det godt at når de danske og de norske advokater mötes i Haag vil man också få anledning till å høre Grønlands stemme.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avteling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884
Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

DEN 17de MAI

22. JUNI 1932

Då Stauning skulda den grønlendske monopolhandelen for aa plyndra dei innfødde.

Grønlendingane har ytt over 600.000 kr. til den vitskaplege granskingsa.

Dr. Smedal set den danske eskimoprosedyren paa plass.

I samband med dei fyreteljingane som Sydgrønlands og Nordgrønlands Landsraad har vedteke og som raar ifraa at Haag-domstolen tildømer Noreg retten til den okkupertes luten av Austgrønland, seger dr. Smedal at i dei grønlendske landsraada sit for det meste funksjonærar som er i temesta aat den danske monopolhandelen. Framståande og kjende danskar hevdar og at Jøndsraada ikkje er uttrykk for det grønlendske folket, men vedtek dei fyreteljingane som den danske regjeringa ynskjer. Naar det i fyreteljingane fraa landsraada heiter at det danske monopolstyret har streva for framgang for det grønlendske folket i kultur og levevilkår utan noko umsyn til um Danmark fekk fyremun av det, minste dr. Smedal um det statsminister Stauning sa i folketinget i 1911, daa han karakteriserte kjøpet monopolhandelen dreiv av grønlendske varor som plyndring. Det kan i dette sambandet t.d. nemnast at monopolhandelen har kjøpt reveskinn av grønlendingane for 25 kr. stykket og selt dei vidare for 1400 kr. stykket. Til aa kasta ljós over den «unteresserte» maaten Danmark tek grønlendingane paa, kan det nemnast at dei siste fem aara har dei fatige grønlendingane lote yta eit tilskot paa 630,000 kr. til dei danske vitskaplege ferdar til Grønland.

Naar det i fyreteljingane blir talia um at den norske veidingsa øydelegg dyremengda paa Austgrøn-

land, er det nok aa visa til at Noreg har gjort framlegg for Danmark um at det blir innført effektive fredlingsfysieregner, men dette har vorte avvist fraa dansk side.

I det okkuperte landet paa Austkysten fanst det i okkupasjonstida i 1931 ilkjje ein einaste innfødd, og umraadet er skilt fraa den busette luten av Vestkysten ved ei 900 kilometer breid ispydemark.

Kjøpenhamn i gaar.

Um fraasegna fraa det nordgrønlendske landsraadet i Grønlandsspursmålet skriv «Politiken» i dag under overskrifta «Grønlands stemme» m. a. :

Dei fraasegnene som dei to grønlendske landsråda — som har berre grønlendske medlemer og er valde berre av grønlendingar — har vedteke, viser at fyremalet med det danske styret er skynader uppe. Vi torer rekna med den same skynsemda hjaa domstolane i Haag. Det er to prinsipp som staar mot kvarandre — det danske og det norske synet: det moderne prinsippet at Folkesambandet — den retten folket har til landet, og sjølvraaderetten aandsynes det gamle prinsippet um retten aat den meir siviliserte til aa leggja under seg land paa kostnaden aat eit minder utvikla og difor minder motstandsført folk. Difor er det godt naar dei danske og dei norske advokatane møtest i Haag, vil ein og faa høve til aa høyra Grønlands røyst.

Heroldens Annoncebureau A/S

A�deling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **MIDDAGSAVISEN**

22. JUNI 1932

Naturbarn i politisk propagandatjeneste.

Den danske desperasjon i Grønlandsspørsmålet er nu kommet så langt at hvilket som helst middel anvendes for å nå målet. Selv ikke bolsjevikmetoder vikes det tilbake for. Stalin og hans kikk skremmer russiske godtroende analfabeter med de frykteligste farer som truer fra utlandet, og får i den anledning vedtatt resolusjoner, redigert av lederne, med skarp front mot den overhengende fare fra Europa.

Dansk politikk på Grønland er en alen av samme stykke.

Eskimoenes protestresolusjoner fra Syd- og fra Nord-Grønland mot nordmennene har samme karakter som fryktresolusjonene fattet under terror av fangeleirene i Russland. Danske eskimokolonier på Vest-Grønland er nemlig fra et nasjonalt-sosialt synspunkt sett praktisk talt ikke vesensforskjellig fra sovjetstyrrets fangeleire.

Eskimo-fangeleirenes innvånere på Vest-Grønland kjenner ikke nordmennene og deres næringsvirksomhet på Øst-Grønland, har selv ingen anelse om den, uhyre langt fra hverandre som disse landsdeler ligger. De har selvsagt intet annet billede av nordmennene enn det de får gjennem danske briller, og for de danske monopolherrer er det selvsagt den letteste sak å male fanden på veggen i en nordmanns skikkelse og gi ham skylden for all ulykke.

Det setter jo en eskimo skrek i livet å få høre at nordmennene, om de får fortsette, vil kverke den siste sel og fisk og det siste villt på Grønland. Med Grønland forstår disse

eskimoere på det sydlige og nordlige Vest-Grønland selvfolgelig sin del av det.

Nu er det imidlertid en kjennsgjerning at det kun er en håndfull eskimoere på hele dette store kontinent. De holder til på Vestsiden, de har aldri noen av dem i sin dristigste fantasi tenkt sig muligheten av ekspansjon over isødet på Østkysten. De få eskimoer som finnes på Østkysten, er siden Grønlandsavtalet importert fra Vestkysten og opflaskes av Danmark i propagandaøiemed. På Erik Raudes land, den norske anneksjon finnes ingen eskimoer og er det derfor heller ingen innfødt befolkning som det kan tas hensyn til, og den kunstige «bebyggelse» som danskene er iferd med å iverksette inn på livet av det norske fangstområde, får de ta ansvaret for selv. Østgrønlands villt er de resolusjonsfattende eskimoer på Vestkysten helt uvedkommende.

En annen ting er at det selvfolgelig er opportunt for Danmark å så pan-eskimoisk sed blandt naturbarna der oppe: «Grønland for eskimoene», lyder jo besnærende, og der fins også mange naive europere som biter på agnet. Danmark burde forørig være litt forsiktig med den slags våben som usvikelig har bomberangens tilbakevendende karakter.

Man kan vel også gå ut fra at de dømmende makters representanter i Haag er opmerksom på denne danskernes uhyre naivt konstruerte felle. De vil forstå å vurdere hvor meget vekt man kan tillegge disse i «civilsert» fangenskap holdte naturbarns opfatning av et komplisert moderne næringspolitisk spørsmål og deres resolusjoner — skrevet med påholden

Heroldens Annoncebureau A/S

Avteling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

NATIONEN

21. JUNI 1932

Fangst og fiske ved Grønland.

Mellem 20 og 25 norske skuter ute.

Disponenten for «Polarbjørn», som er leid av den norske Grønlands-ekspedisjon, hr. Martin Karlsen, er i disse dager i Oslo til konferanser med dosent Hoel.

N. T. B. hadde igaar aftes en samtale med disponent Karlsen, som fortalte at det nu er 20—25 selfangere, som driver kombinert selfangst og haakjerringfiske i Grønlandsstredet og til dels helt innunder land i fjordene paa Sydøst-Grønland. Skutene er alle hjemmehørende i Aalesund og paa Sunnmøre og gikk ut i tiden mellem 19. mai og 5. juni. De ventes hjem igjen etter hvert i slutten av juli og utover i august maaned. Det er de samme skuter som om vaaren driver fangst i Hvitehavet. Den eneste underretning man hittil har om fangsten ved Grønland nu fikk man

for 14 dager siden, da det blev meldt at en av skutene til da hadde 150 fat haatran, hvad det maa betegnes som et bra resultat.

For øvrig fortalte disponent Karlsen, at havfiskeflaaten nu begynner aa gjøre sig klar for Islandsfisket, som begynner i midten av juli maaned. Henimot 40 dampskib fra Aalesund og Sunnmøre deltar i dette fiske.

Disponent Karlsen er fra Brandal, Sunnmøre, hvor ikke mindre enn 11 selfangstskuter hører hjemme.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884
Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

NATIONEN
21. JUNI 1932

Ennu en merkelig Grønlands-resolusjon.

Danskene anmorder ogsaa Nord-Grønlands landsraad om aa være bekymret.

Kjøbenhavn, 20. juni.

Nordgrønlands landsraad har sendt statsministeren et telegram hvor i de folkevalgte medlemmer av det Nordgrønlandske landsraad i full overensstemmelse med den del av folket som de representerer, ønsker aa uttale:

Da man i 1924 gav norske og andre fangstmenn adgang til aa bosette sig paa Øst-Grønlands kyst for aa drive jakt og fangst der paa sjø- og landpelsdyr, vakte det vaar største bekymring. Man vilde den gang ikke høre vaar røst, og vi haapet saa at det aaremaal som traktaten mellem Norge og Danmark gjaldt, vilde være nok til aa overbevise de europeiske fangstmenn om at det paa denne kyst ikke vilde være vilt til aa dekke deres driftsutgifter og skaffe dem et beskjedent utkomme, selv om deres faktmetoder var noksaa hensynsløse.

Ogsaa paa Vestkysten har nordmennenes inngrep i fangsten — skjønt denne var ulovlig — gjentagne ganger været utaalelig for grønlendingenes næring.

Nu har Norge okkupert et stykke av Østkysten som basis for fortsatt

fangst, og Norge søker nu verdensdomstolens godkjennelse av denne handling. Vi uttaler vaar tillit til at denne av folkene oprettede høie domstol ved sin avgjørelse først og fremst vil ta hensyn til det grønlandske folks livsinteresser.

Det grønlandske folk har i over tusen aar med hjelp av sin eiendommelige, paa samme tid oprinnelige og høist spesialiserte næringskultur været istand til aa finne livsmuligheter paa Grønlandsplataaet og paa alle kyster.

Grønlendingene har været støttet av den danske stat, og har under Danmarks ledelse og under økonomiske ofre fra Danmark gjort fremskritt paa det aandelige, hygieniske og materielle omraade, saa vi er et levedyktig folk med en større aarlig tilvekstprosent enn mange europeiske stater til tross for den store fare vaar næring medfører. Vi kan ikke forlate dette land og søke vaar næring andre steder. Derfor maa vi tenke paa de reserver som vart land har som kan tjene til nytte for den kommende generasjon.

Nordmennene har været de førende i effektivitet, men ogsaa i hensynsløst ødeleggjendt jakt paa ishavets spekkdyr, hval og sel. De har for lengst forminsket selens antall i det nordlige Atlanterhav saa meget, at det ikke lenger kan drives lønnende fangst. Nu jager de hvalen utenfor vaare kyster.

Som en følge av nordmennenes hensynsløse nedslaktning av vandresel, svartside og klappmys, baade nyfødte unger, ungesel og gammel sel, har de forminsket antallet av disse dyr saa sterkt, at grønlendingene ikke lenger kan dekke sitt behov til mat og klær.

I store deler av Grønland er selfangsten gaatt saa langt tilbake, at befolkningen tvinges inn i nye nærlinger som er mindre betryggende med vaart lands natur og klima enn selfangsten, nærlinger som er vaar kultur fremmed.

I Danmark har ansvarlige statsmenn uttalt at den danske statskasse gir avkall paa aa ha et økonomisk overskudd fra Grønland, og dette synspunkt er der lovfestet. Derfor kan det ikke undre oss, at det er det grønlandske folks urokkelige ønske at dets fremtidige utvikling maa bli under Danmarks ledelse, og envidere at Danmark maatte bli tilkjent en ubeskaaret høihetsrett over hele Grønland, saa grønlendingene vil kunne skaanes for andre nasjoners opkonstruerte inngrep i deres eksis-

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: DAGBLADET

20. JUNI 1932

„SANNHETEN OM GRØNLAND“

Og sannheten om øverlæge Scharffenberg som historiker.

Av INGENIØR P. R. SOLLIED

V.

Den 16. januar 1721 sender Egede en ny ansøkning såvel til kongen som til misjonskollegiet hvori han uttrykker sin og de bergenske kjøbmenns skuffelse over at man etter «den lange venten og haaben dog slet ingen allernaa-digst Svar og resolution har er-langet».

Imidlertid var der nu kommet flere interesser til som i desember 1720 hadde besluttet til våren .. utrede 2 skib til Grønland og valgt en direksjon på 4 medlemmer som skulde ta sig av og administrere foretagendet. Den 11. februar sender så Egede en ny ansøkning til kongen om kgl. utnevnelse til misjonær på Grønland og samtidig henviser han til kjøpmennenes beslutning om utrusting av de 2 skib i tillit til at de vilde få de privilegier de hadde søkt om.

Egede og de øvrige interesser forstod nok nu at det ikke nytet bare å sende skriftlige ansøkninger til autoritetene i Kjøbenhavn. Der måtte nok personlige påvirkninger til — og da selskapets bokholder — (og senere direktør I. A. Refdal) skulde til Kjøbenhavn i forretninger fikk han i

opdrag på kompaniets vegne å arbeide for at kompaniet nu endelig måtte få de lengre ansøkte privilegier.

Den 10. mars sendte stiftamtmannen og magistraten rapport til kongen om hvad der hittil var utrettet og understreker på ny etter kompaniets anmodning nødvendigheten av de ansøkte privilegier.

Og den 17. mars sender Refdal, som da (fremdeles) var i Kjøbenhavn en ny ansøkning hvor også han forteller om utrustingen av de 2 skib samt gjentar kompaniets ansøkning av 4. juni 1720 om privilegier.

Endelig opnådde man hvad man hittil så mange ganger forgeves hadde søkt om — for så vidt som myndighetene i Kjøbenhavn nu i allfall optok bergenserne ansøkning til behandling. Begge ansø-

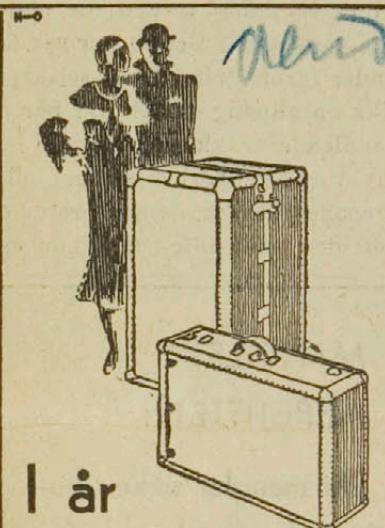
ninger (av 4. juni 1720 og 17. mars 1721) blev nu sendt rentekammeret. Den før nevnte innstilling fra kommerskollegiet av 28. februar 1721 hadde jo ikke resultert i noe. — Men heller ikke rentekammeret våget i innstillingen av 26. mars s. å. å komme med en realitetsinnstilling, idet man foreslo saken henvist til konseillet (statsrådet) — og bare foreslo innvilget den ønskede toll-avgiftsfrihet — det var jo en ubetydelig og ganske kurant sak. Den kgl. resolusjon av 4. juni s. å. blev da helt overensstemmende med innstillingen.

Det var altså et meget magert resultat som Bergenskompaniet opnådde av myndighetene i Kjøbenhavn — først etter de mange års henvendelser fra Egede og dernest fra interessentene helt fra 4. juni 1720 — altså på dagen nøyaktig et år. Og om bergenserne fikk meddelt denne kgl. res. kan være tvilsomt — ekspedisjonen som var avseilet til Grønland fikk den i allfall ikke. Og resultatet må vel å merke betegnes som helt negativt — det som bergenserne hadde fremhevet som det absolutt nødvendige (oktroien) var ikke innvilget. Det opnådde man først 5. februar 1723 — d. v. s. etter 2½ års forløp! (Og de fikk jo heller ikke da en etter deres mening helt tilfredsstillende oktroi. Skulde man ha ventet så lenge hadde der nok ikke blitt noe av hele foretagendet. Men bergenserne startet dog sin Grønlandsekspedisjon uten hensyn til somleriet fra myndighetene i Kjøbenhavn.

Den 13. februar 1721 gjorde de 48 interesser det første innskudd på 5100 riksdaler (De gjorde i alt 5 innskudd på tilsammen 12 240 riksdaler (ikke 9000) det siste den 5. januar 1723) og den 28. mars seilte det første skib fra Bergen — en hukkert som skulde drive kvalfangst i Davidsbredet

og den 3. mai drog de 2 andre skib, «Haabet» som skulde overvinde med Egede og familie samt 40 manns besetning, og til assistanse en liten galiot «Anna Christine» som skulde rekognosere Grønlands kyst i den vordende kolonis nærhet og samme høst bringe rapport tilbake til Bergen.

Forholdet var altså det at bergenserne startet et helt privat Grønlandskompani uten noen ok-

I år
vil jeg ha mig
en ny kuffert,
den gamle er for fel!

Vi har åpnet en ny stor
avdeling for reiseartikler.

Kom og se på våre stilige
Reise-, garderobe-, luger-,
toalett- og attaché-kufferter
i lær og imitasjon.
Reise-efuier og toalett-
mapper. Hatteesker.

Vårt salgspris er: billig,
men varig.

2. etage.

GLAS
MAGASINET
GRUNNLAGD 1730

Herre-undertøi
Herre-sokker

Chr. L. Østergaard

STORGATEN 37

Finkaskjalasafn Bjarna Bejnartar Íslenskaskjalasafn Reykjavíkur

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: TIDENS TEGN

21. JUNI 1932

20—25 norske selfangere i Vest- isen nu.

Siste melding lød på bra
fangst.

„Polarbjørn“s disponent i Oslo.

Disponenten for „Polarbjørn“, som er leiet av den norske Grønlands-eks-
pedisjon, hr. Martin Karlsen, er i disse dager i Oslo til konferanser med
dosent Hoel.

N. T. B. hadde igåraftes en sam-
tale med disponent Karlsen, som fortalte at det nu er 20—25 selfangere,
som driver kombinert selfangst og
håkjerringfiske i Grønlandsstredet og
tildels helt innunder land i fjordene
på Sydøst-Grønland. Skutene er alle
hjemmehørende i Alesund og på Sunnmøre og gikk ut i tiden mellom 19.
mai og 5. juni. De ventes hjem igjen
etterhvert i slutten av juli og utover
i august måned. Det er de samme
skuter som om våren driver fangst
i Hvittehavet. Den eneste underret-
ning man hittil har om fangsten ved
Grønland nu fikk man for 14 dager
siden, da det blev meldt at en av
skutene til da hadde 150 fat håtran,
hva det må betegnes som et bra re-
sultat.

Forøvrig fortalte disponent Karlsen, at havfiskeflåten nu begynner å gjøre sig klar for Islandsfisket, som begynner i midten av juli måned. Henimot 40 dampskib fra Alesund og Sunnmøre deltar i dette fiske.

Disponent Karlsen er fra Brandal,
Sunnmøre, hvor ikke mindre enn 11
selfangstsksuter hører hjemme.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

AFTENPOSTEN

21. JUNI 1932

Nye voldsomme beskyldninger mot nordmennene fra "Nord-Grønlands landsråd."

"— i full overensstemmelse med den del av folket som rådet representerer."

Kjøbenhavn, 20. juni.

Nordgrønlands landsråd har sendt statsministeren et telegram hvor de folkevalgte medlemmer av det Nord-Grønlandske landsråd i full overensstemmelse med den del av folket som de representerer ønsker å uttale:

Da man i 1924 gav norske og andre fangstmenn adgang til å bosette sig på Øst-Grønlands kyst for å drive jakt og fangst der på sjø- og landpelsdyr, vakte det vår største bekymring. Man ville den gang ikke høre vår røst, og vi håbet så at det åremål som traktaten mellom Norge og Danmark gjaldt, ville være nok til å overbevise de europeiske fangstmenn om at det på denne kyst ikke ville være nok vilt til å dekke deres riftsutgifter og skaffe dem et beskjedent utkomme selv om deres jaktmetoder var nokså hensynsløse.

Også på vestkysten har nordmennenes inngrep i fangsten — skjønt denne var ulovlig — gjentagne ganger været utålelig for grønlendingenes næring.

Nu har Norge okkupert et stykke av østkysten som basis for fortsatt fangst, og Norge søker nu verdensdomstolens godkjennelse av denne handling. Vi uttaler vår tillit til at denne av folkene opprettet høie domstol ved sin avgjørelse først og frems tvil ta hensyn til det grønlandske folks livsinteresser.

Det grønlandske folk har i over tu-

sen år ved hjelp av sin elendommelige,

på samme tid oprinnelige og høist spe-

cialiserte næringskultur været i stand

til å finne livsmuligheter på Grønlands-

platået og på alle kyster.

Grønlendingene har været støttet av

den danske stat, og har under Dan-

mark gjort fremskritt på det åndelige,

hygieniske og materielle område så vi

er et levedyktig folk med en større år-

lig tilvekstprosent enn mange europeiske

stater til tross for den store fare vår næring medfører. Vi kan ikke forlate dette land og søke vår næring andre steder. Derfor må vi tenke på de reserver som vårt land har som kan tjene til nytte for den kommende generasjon.

Nordmennene har været de første i effektiv, men også i hensynsløst ødeleggende jakt på ishavets spekkdyr, hval og sel. De har for lengst formindsket selens antall i det nordlige Atlanterhav så meget at det ikke lenger kan drives lønnende fangst. Nu jager de hvalen utenfor våre kyster.

Som en følge av nordmennenes hen-

synsløse nedslakning av vandresel,

svartside og klappmys, både nyfødte un-

ger, ungesel og gammel sel, har de for-

minsket antallet av disse dyr så sterkt,

at grønlendingene ikke lenger kan dek-

ke sitt behov til mat og klær.

I store deler av Grønland er selfangststøt gått så langt tilbake, at befolkningen tvinges inn i nye nærlinger som er mindre betryggende med vårt lands natur og klima enn selfangsten, nærlinger som er vår kultur fremmed.

I Danmark har ansvarlige stats-

menn uttalt at den danske statskasse

gir avkall på å ha et økonomisk over-

skudd fra Grønland, og dette synspunkt

er der lovfestet. Derfor kan det ikke

undre os at det er det grønlandske

folks urokkelige ønske at dets frem-

tidige utvikling må bli under Dan-

marks ledelse, og ennvidere at Dan-

mark måtte bli tilkjent en ubeskåret

høihetsrett over hele Grønland så

grønlendingene vil kunne skåles for

andre nasjoners opkonstruerte inngrep

i deres eksistensmuligheter.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

AFTENPOSTEN

2. D. JUNI 1932

Sommerens norske Øst-Grønlands- ekspedisjon.

Skal den ledes av dosent Hoel
eller av ingeniør Orvin?

Ingeniør Orvin.

I løpet av ca. 14 dager starter den norske Øst-Grønlandsekspedisjon med «Polarbjørn». Ifjor blev ekspedisjonen ledet av dosent Hoel, men på grunn av forberedelsen av saken i Haag er det en mulighet for at dosenten må bli hjemme. I 1929 blev vår Grønlands-ekspedisjon ledet av ingeniør Anders K. Orvin ved Svalbardkontoret. Ingeniør Orvin har deltatt i en hel rekke arktiske ekspedisjoner og gitt ut en flerhet av geologiske arbeider bl. a. fra Øst-Grønland.

Det blir avgjort en av de første dager hvorvidt dosent Hoel eller Orvin skal lede sommerens viktige ekspedisjon.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avteling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

AFTENPOSTEN

Bladets navn:

20. JUNI 1932

Professor Skeies bok om Grønland på engelsk.

Professor Skeies bok om Grønland er i disse dager kommet ut i engelsk oversettelse på J. M. Dent & Sons forlag i London. Boken ledsages av et forord av den tidligere bibliotekar i overhuset, G. M. Gathorne-Hardy. Denne er en av Norges mange venner i England og er en udmerket kjenner av norsk historie. For nogen år siden utgav han en bok under titelen «Norway» som et ledd i en serie historiske verker som kalles «The Modern World».

I sitt forord skriver Gathorne-Hardy: «Jeg er ikke som regel tiltalt av propaganda, og vilde under almindelige omstendigheter minst av alt være tilbøelig til å innblandes i den, når den handler om en strid som er under domstolens behandling. Men når det er oplagt at en av partene i en slik strid ikke har latt noget uforstått for å påvirke den offentlige mening i utlandet til fordel for sitt synspunkt, kan man ikke rettferdig nekte den annen retten til å fremlegge sin side av saken for det samme publikum. Og når en ansvarlig dansk statsmann tillater sig i en offentlig tale å anklage nordmennene for å ha forlatt den fredelige og civiliserte opptredens vei, må retten til å svare på et slikt angrep sies å anta karakteren av en æressak».

Gathorne-Hardy fremholder videre, at selv om domstolens avgjørelse skulde gå helt i Norges disfavor, berettiger allikevel den norske regjering og det norske folks handlinger og opfatning til et upartisk syn på mange av de uomtvistelige kjensgjerninger i saken. Han mener derfor at det er riktig at engelskmennene blir korrekt underrettet om hva saken gjelder. Engelskmennene har som regel, sier han, liten kjennskap til skandinavisk historie, og er tilbøielige til å gjøre liten forskjell mellem en nordmann og en danske. Han er sikker på at det er knapt ti engelskmenn pr. million som vilde kunne gi riktig svar på, hvilken nasjonalitet Erik den røde og Hans Egede tilhørte.

NORGES ÆLDSTE OG STØRSTE ANNONCEFØRRETNING

**HEROLDENS
ANNONCEBUREAU^{AS}**

STORTINGSPLASS 7 · OSLO

Trykte saker!

Herr Althingsspresident Benedikt Sveinsson,

Reykjavík, Island.

Heroldens Annoncebureau A/S

A�deling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **TIDENS TEGN**

8. JUNI 1932

Ingen utsettelse i Haag.

Grønlandssaken og den utvidede utenrikskomité.

Venter med å behandle regjeringens meddelelse til etter dommen.

Stortingets utvidede utenriks- og konstitusjonskomite har igår avgitt sin instilling om stortingsmeddelelse nr. 13 „angående Grønlandssaken”.

Efter kort å ha referert stortingsmeddelets innhold uttaler komiteen enstemmig:

„Den i stortingsmeddeelsen omhandlede sak verserer nu for den internasjonale domstol i Haag, hvis domsavkjørelse visstnok kan forventes å foreligge innen utløpet av dette år. Under disse omstendigheter finner komiteen, at den nærmere behandling av stortinget av de i meddelelsen inneheldte spørsmål, bør utsettes til et senere tidspunkt”.

Innstillingen går derfor ut på, at stortingsmeddelelse nr. 13 for 1932 ikke tas under behandling av dette års storting.

Sakens ordfører er tidligere statsråd Anderssen-Rysst av venstre.

Som man ser, uttaler komiteen, at domsavkjørelsen i Haag kan ventes å foreligge innen utløpet av dette år.

Denne uttalelse må opfattes således, at Danmark har frafalt sitt ønske om å vente et par måneder eller så med å sende inn til Haagdomstolen sitt annet innlegg. Hvis det var blitt gjennemført, ville nemlig domsavkjørelsen ikke kunne ha falt i år, men først ut på vårparten neste år antagelig i mars eller april.

Den frist, domstolen selv har satt for innsendelsen av den danske replikk er 1. juli 1932, hvoretter den norske duplikk skal avgis 1. september 1932. Derefter vil

den muntlige prosedyre finne sted i Kjøbenhavn.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

ARBEIDERBLADET

8. JUNI 1932

Grønlands- spørsmålet.

Hr. dr. Scharffenberg!

De spør om jeg har lest Deres artikler «Sannheten om Grønland». Hertil må jeg svare ja, og at det nettopp er lesningen av disse som bragte mig til å stille Dem det spørsmål jeg gjorde.

Jeg takker Dem for Deres svar, men jeg tror ikke egentlig at det har klartet begrepene særlig. Mitt spørsmål til Dem gjaldt den ting: Hvorledes kunde Bourke hevde — bortsett fra Grønland — at Island og Færøiene *heller ikke var norske land*? Riktignok fremholder De nu at «hvad Bourke egentlig sa, vet ingen». Nei vel! Men den danske utenriksminister Rosenkrantz uttalte i allfall i 1819, og det til og med i en form av en klage til den svensk-norske utenriksminister Engeström, at den norske kommissær, statssekretær Holst «hadde optrådt *fornærmeelig* ved å stille krav på noen av de eldste *danske land*». Det er vel da all grunn til å tro at Bourke i 1814 har hevdet noe så nært det samme. Utenriksminister Engeström gav jo også sin (eller Carl Johans) kommissær, baron Wetterstedt, kort tid etter en røffel fordi han hadde latt sig binde den slags historier på ærmet. «Man har havt orätt om man» (d. v. s. Bourke) hadde forsikret hr. baronen at Grønland og Island ikke hadde vært «tilhörig-heter» til kongeriket Norge, og i et samtidig brev til Carl Johan skrev han: «Jeg ser av rapporten fra baron Wetterstedt at man har forsikret ham om, at Island og Grønland aldri har tilhørt Norge.» Når disse ord kan skrives til Carl Johan, må man gå ut fra at de er et citat av de falne uttrykk, og vi må med en til visshet grensende sannsynlighet kunne gå ut fra at Bourke har uttalt disse famøse ord.

Jeg tror man står sig på et forenklet problemet noe. Carl Johan var som bekjent av de allierte makter lovet Norge til vederlag for sin deltagelse i kampen mot Napoleon. At denne «deser-

tør fra den franske armé» skulde ha noe kjennskap til og interesse for Norge og nordmennene, bortsett fra de rent militære, er lite trolig, og enda mindre av den slags hadde vel den eller de personer som hadde lovet ham vederlaget. For disse må det ha vært ganske likegyldig om bilandene fulgte med eller ikke. Carl Johan var derfor selvfølgelig ikke den rette mann til å vareta norske interesser, så det svenske traktatutkast, som etter Deres sigende var redigert av ham, kan derfor ikke danne noe som helst grunnlag for bedømmelse av spørsmålet om hvorvidt Bourke og Danmark «snøt» oss. Om imidlertid Carl Johan og den svenske kommissær intet kjennskap hadde til at bilandene var bragt inn i fellesboet av Norge, så visste Danmark det, og de visste også at de av Kristian I pantsatte, men ikke innløste, Shetlands- og Orknøiene også var norske.

At Fredrik VI vilde redde mest mulig av sitt rike som De sier, er i og for sig naturlig, og det var jo også av ham Bourke hadde fått sine instrukser. Bourke personlig er derfor kanskje uskyldig, men kongen — Danmark — var det ikke. Ved ikke å fortelle den hele og fulle sannhet reddet de bilandene for sig selv, og uten noen som helst tanke på i fremtiden å leve dem tilbake.

Nordmennenes protester i den anledning og deres krav om tilbakelevering blev jo ikke hørt; det store Europa vilde ha et snarlig og definitivt opgjør av Napoleons bo. Danmark beholdt våre biland ganske enkelt fordi det vilde ha dem, og hadde økonomisk fordel av dem, uten hensyn til oss, og det er i dette ytterst lettfattelige trekk at så mange nordmenns beskyldning mot Danmark for «snyteri» stikker. Om danskenes eiendomsrett til bilandene kan derfor brukes Baldevins bekjente uttrykk, at det «ikke var noen i butikken da man kjøpte dem».

Det er etter min opfatning ingen grunn til å vanskeliggjøre problemene; beholdt Danmark bilandene av hensyn til sig selv? eller av hensyn til Norge? Besvares det første spørsmål med ja, har man snytt oss, og det annet spørsmål kan vi vel sette gass ut av betrakting. For øvrig så er det jo ikke Vest-Grønland saken nu gjelder, men Øst-Grønland, eller hvad det i dette tilfelle for Danmarks vedkommende er det samme, hele Grønland, som er et utmerket salgsobjekt for Danmark. England er jo som bekjent når som helst kjøper av Grønland, men da må det ikke være noen stygge nordmenn der. Med salget av de Vestindiske øyer året 1916 i friskt minne så nyter det jo ikke Danmark å ville benekte dette. Jeg vil anbefale av «Arbeiderbladet» lesere som måtte interessere sig for Grønlands-spørsmålet, å lese professor Skeies bok «Grønlands-saken» av 1931. Man får av denne en kortfattet og glimrende oversikt over det spørsmål som nu optar så mange nordmenns sinn, og som er av så betydelig økonomisk rekkevidde for oss.

F. Nannestad,
bergingeniør.

Norge — Danmark.

Åpent brev till Johan Scharffenberg.

Av redaktør Øivin Lange.

Det er, også blandt dr. Scharffenbergs politiske motstandere, mange som op igjennem årene har beundret den overlegne alsi-dighet og evne til å sette sig inn i motpartens synsmåter, som han har lagt for dagen når han har kjempet for sine, hyppig temmelig ekstreme synsmåter. Den absolutte ensidighet dr. Scharffenberg har røbet i sin kamp for Danmarks sak nu under Grønlands-konflikten betegner et så avgjort brudd med denne hans tidligere linje, at et par bemerkninger kanskje vil bli mig til-latt:

I enhver konflikt mellom stater eller enkeltpersoner vil det være noe å anføre i begge parters favør. Særlig er dette selv-sagt i en affære som Grønlands-konflikten, som i virkeligheten spenner over århunder. Hr. Scharffenbergs innlegg i «Arbeiderbladet» omfatter da også meget lange historiske tidsrum. Men ikke på et eneste punkt antyder nordmannen Scharffenberg engang den svakeste mulighet av at hans eget folk jo skulde ha noe å fare med. I hver eneste detalj sitter Danmark inne med såvel

flikt ikke alene brøt ut, men satte alle sine evner og krefter inn på å utlevere sine kjempende kolleger til motparten?

Det er *det* dr. Scharffenberg her har tilstrebet. Ti prinsipielt sett er det i så henseende ingen forskjell på den naturlige solidaritet mellom en gruppe kjempe-de arbeidere, og solidariteten mellom de enkelte borgere i et folk, som befinner sig i kamp for sine interesser.

Politisk sett kunde man ganske visst forstå en sådan inkonsekvens, hvis de norske interesser det her dreier seg om ensidig sitt beste for at Norge skal tape gjaldt et fataall kapitalisters egoistiske formål. Enhver vet imidlertid, at de nordmenn hvis økonomiske interesser er berørt av Grønland-saken, det er så å si helt og udelt småfolk fra Vest-Norge og Nord-Norge, hvis politiske og sosiale syn hr. Scharffenberg og hans parti må forutsettes å stå meget nær.

Skjønt det har vært fremholdt før må det dog være mis-tillatt å nevne det på ny: Man kan langt utenfor arbeiderpartiet forstå og respektere den idéelle internasjonalisme, som konsekvent reagerer mot nasjonalisme overalt og i enhver form.

Men det lar sig ikke gjøre å forstå en mann som helt og ensidig fordømmer selv den svakeste antydning til nasjonal selvhedelse hos sitt eget folk, og samtidig kjemper som en løve for det hyper-nasjonalistiske, enkelte sier imperialistiske stand-

punkt hos et annet folk, på et område hvor dette ligger i strid med hans eget.

All respekt for hr. Scharffenbergs kunnskapsrikdom også på dette området, men hvilken fornuftig hensikt kan egentlig hans aksjon ha hatt? Hadde den gått *forut* for okkupasjonen kunde den ha hatt til hensikt å forhindre denne. Men nu etterpå, når sa-ken allerede er på domstolens trapper, hvilket formål kan hans kampanje da tjene? Man kan si, at han likesom det «norske» studenter-samfund tilsikter å gjøre

sitt beste for at Norge skal tape og Danmark seire i Haag. Ti av en eller annen gunn har vi nordmenn til dato monopol på den skjendsel som ligger i linjene:

«A støtt det nordmenn må vera med når Norges merkje skal hoggast ned.»

Allikevel, hverken hr. Scharffenberg, hr. Vogt eller noen annen tror at Danmark kan tilkjempe sig noen seier i Haag på grunnlag av deres innsats. Det eneste resultat kan da være det, at det i Danmark utløses en billig, skadefro glede på Norges bekostning — og en visstnok taus, men dog utvetydig forakt hos den overveiende del av det danske folk, som har sine mannofolke-in-stinkter i orden. Ti aldri har de menn vært aktet høit, som i en vanskelig kunne tenkes avvist av en høikompetent, internasjonal domstol.

Og endelig, hvad vil hr. Scharffenberg og hans meningsfeller si og gjøre hvis det nu allikevel skulde hende, at Norge seiret i Haag?

Det er kanskje ikke så rent utenkelig allikevel. Det berettes fra beste kilde, at alle de folkerettslærde verden over, som har studert saken og uttalt sig om den, på én undtagelse nær er kommet til det resultat at Norge juridisk står sterkest.

Det vites med all sikkerhet at den tanke heller ikke er fremmed for danskene selv. Man må søke i Norge hvis man vil finne folk som på grunnlag av inngående studier kommer til det resultat, at Danmark gjennem to hundre år — for ikke å si fem hundre år — har hatt helt og uavkortet moralsk og juridisk rett på alle punkter. En avgjørelse som *helt og udelt* går i Danmarks favør kan etter det allerede nu foreliggende sies å være meget usannsynlig.

Norges enkle og greie standpunkt er dette: For overhøghet kreves det to ting, nemlig *både* okkupasjon i folkerettslige former og effektiv besiddelsestagen, og Norge er den eneste stat som overfor Eirik Raudes Land opfyller begge betingelser. Oprullet på bakgrunn av en i Norges favør tungtveiende politisk og økonomisk historie vil dette standpunkt vanskelig kunne tenkes avvist av en høikompetent, internasjonal domstol.

Var det derfor ikke en tanke

til overveielse for hr. Scharffenberg og meningsfeller å forberede sig litt også på den mulighet?

ØYVIN LANGE.

Redaktør Lange rokker ikke på et eneste punkt de kjensgjerninger som jeg har fremlagt til begrundelse av mitt standpunkt i Grønlands-striden. Som før sagt har jeg i denne sak bare søkt den videnskapelige sannhet som jeg setter over alle andre hensyn. Ved en inngående undersøkelse har jeg funnet at den fremstilling professor dr. Frede Castberg og andre norske videnskapsmenn har gitt av Grønlands annen kolonisasjon (den eneste kolonisasjon som har betydning for retts-spørsmålet) er grunnfalsk, en skam for norsk videnskap; jeg har latt det stå uavgjort om feilen skyldes uvidenhets eller uær-lighet. Riktigheten av min fremstilling kan jeg når som helst dokumentere for en forsamlings historikere. Man får påvise en faktisk feil av noen betydenhet eller en logisk feil i de sluttninger jeg har trukket av aktstykkene; kan man ikke det, er man forpliktet til å erkjenne riktig-heten av min fremstilling. Den videnskapelige sannhet er hevet

over landegrenser, over nasjonale lidenskaper og interesser. Men dessverre viser erfaring at selv mange videnskapsmenn lar sine følelser påvirke sin tenkning og farve sin fremstilling av kjensgjerningene og sine slutninger, og ennu mer gjelder dette legfolk som ikke har førstehåndskjennskap til alle fakta og derfor sverger til sine magistres ord.

Det er helt på det rene at gloden i våre aktivisters syn på Grønlands-spørsmålet skyldes forestillingen om at det skjedde Norge stor urett ved Kiel-freden. Dette er åpent erkjent av professor Castberg i hans avhandling i «Revue de droit international et de législation comparée» (1924). Han skriver således (s. 256) at bestemmelsen i Kiel-traktatens § 4 om Grønland, Island og Færøyene «har alltid i Norge vært betraktet som en åpenbar krenkelse av dette lands rettigheter. Og det er følelsene av

bitterhet og smerte, våknet til nytt liv etter disse begivenheter i 1814, som forklarer den styrke hvormed den offentlige opinion i Norge har reist sig mot Danmarks forsøk på senere å utvide sitt herredømme til hele resten av Grønland, som hittil ikke er kolonisert»

Ganske samme betraktningsfremholdt Castberg s. 261 hvor han uttrykkelig uttalte at «minnene om de gamle bånd mellom Norge og Grønlands-kolonien og den måte hvorpå Norge i 1814 blev berøvet denne koloni» er grunnen til at «bitterheten mot Danmark er blitt sterkere enn den ellers ville vært hvis det bare hadde gjeldt de økonomiske interesser.»

Min rent videnskapelige undersøkelse av Grønlands annen kolonisasjon har ført til det resultat at det ikke blev gjort Norge noen urett ved at Danmark beholdt Grønland ved helstatens opløsning i 1814. Er dette resultat riktig, da slukkes lidenskapen, og hele affæren reduseres til et rett og slett økonomisk spørsmål.

De norske fangst- (og fiskeinter-

esser kan og bør sikres, men for dette øyemed var en okkupasjon unødig, og i økonomisk henseende vil besiddelsen av Eirik Raudes land bli et pengesluk. Allerede prosessen i Haag med de mange advokater og sakkyndige, trykningsutgifter osv. vil sannsynligvis koste hundretusener.

Det vil være lenge innen regefengsten vil kunne gi dekning for disse utgifter, om det overhodet noensinne skjer.

Dette er det nøkterne, rent forstandsmessige syn jeg den hele tid har fremholdt i Grønlandsstriden, og ut fra dette syn anser jeg okkupasjonen som en landskadelig dumhet. Men redaktør Lange krever at man skal undertrykke all kritikk når landets regjering har truffet en avgjørelse i et utenrikspolitisk spørsmål.

(I innenrikspolitikken har man jo fritt slag.) Mener han at Mac Donald handlet uriktig ved sin kritikk av Englands inntreden i krigen i august 1914?

Spørsmålet fremsettes «sans comparaison», bare for å stille problemet klart.

Hvis en norsk regjering skulle gjøre den forbryteriske dumhet å slutte seg til et vest-europeisk angrep på Sovjet-Russland, krever og venter hr. Lange da at de norske arbeidere skal stille sig «solidarisk» med en slik utenrikspolitikk?

Sammenligningen med «streikebryteri» er meningslös. Forholdet mellom Norge og Danmark svarer ikke til forholdet mellom arbeider og arbeidskjøper, og konflikten er ikke opstått på organisasjonsmessig måte, men fremkalt av uansvarlige krefter utenfor regjering og storting.

Hallvard Devold — og sannsynligvis andre bak ham — iverksette okkupasjonen etter at stortinget hadde tatt utvetydig avstand fra ishavsrådets okkupasjonsplan. Regjeringen ville utvilsomt ikke ha foretatt noen okkupasjon hvis den «private» okkupasjon ikke hadde gått forut, og det var et overgrep av en regjering med så svak parlamentarisk basis å foreta et så alvorlig skritt ute. Benytninga av stor-

tingets flertall; stortinget burde vært sammenkalt.

Hvis en fagforenings styre egenmekting hadde skapt en slik konflikt med en annen fagforening, vilde medlemmene ha avsatt det og ordnet konflikten vennskapelig.

Når hr. Lange bebreider mig at min kritikk ikke kom før okkupasjonen, er dertil å svare at det ikke var tid til de arkivundersøkelser jeg har mättet foreta, i de få dagene mellom den «private» og den offisielle okkupasjon, og at man etter utenriksminister Braadlands øieblikkelige offisielle desavouering av Devolds optreden, måtte ha grunn til å hæpe at det sunde bondevett i bonderegjeringen skulle seire over aktivistenes dumhet. At det stod kamp i regjeringen, er ubestridt opplyst.

Hr. Lange påstår at jeg «kjemper som en løve for det hypernasjonalistiske, enkelte sier imperialistiske standpunkt» hos det danske folk. Det er latterlig å betegne den danske utenriksminister, dr. Munch, som «hypernasjonalist» eller endog «imperialist». Er på hele jordkloden noen nulevende betydelig politiker kjemisk fri for «nasjonalisme» og «imperialisme», da er det den mann som ledet Danmarks utenrikspolitikk i 1931 og bestemte dens retning i Grønlands-striden. De danske nasjonalister har

i en årekke forkjært dr. Munch for hans kjølig forstandsmessige syn på Danmarks utenrikspolitikk. At denne urokkelig rolige, nøkterne fredsvenn, denne suverént intelligente og kunnskapsrike statsmann den hele tid, allerede før okkupasjonen, vilde ha konflikten inn for Haager-domstolen, burde vække eftertanke selv hos norske nasjonalister.

Det jeg vil, er å stikke hull på den norske nasjonalismes opblåste svineblære så den ildelukende gass går av den: hatet og bitterheten over en innbilt urett for 118 år siden.

JOHAN SCHARFFENBERG.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

NATIONEN

9. JUNI 1932

Sogneprest Devold til Grønland.

Det forlyder temmelig bestemt,
at sogneprest Harald Devold vil
ta sig en tur til Grønland i som-
mer, saa sant det gaar i orden
med skibsleilighet.

Han har jo to sønner der borte
aa besøke, er dessuten levende in-
teressert i Eirik Raudes land og

Eindrets fremtidsskjebne og for øvrig

selv adskillig av en vikingenatur,
saa vi finner forlydendet sannsyn-
lig, selv om vi ikke har faatt det
bekreftet fra hans egen munn,
skriver «Hedemarkens Amtsti-
dende».

© Borgarskálesef, Reykjavíkur

Heroldens Annoncebureau A/S

Avgdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **MØRGENBLADET**

9. JUNI 1932

Grønlandssaken.

Danmark forhandler med Norge om å få utsatt avleveringsfristen for sitt svar.

Efter at Norge for kort tid siden har antatt en fremmed advokat i Grønlandssaken, har Danmark som bekjent antatt professor Charles de Visscher i Ghent. For at professor Visscher kan få anledning til å gjennemgå det annet danske innlegg før det avleveres til domstolen i Haag, vilde det være formålstjenlig at det fastsattes en måneds senere avleveringsfrist enn oprinnelig bestemt (1. juli d. å.).

Den danske regjering har, etter hvad Ritzaus Bureau erfarer, orientert sig herom i Haag, og fører for øieblíkket visse

forhandlinger med Norge.

Nogen avgjørelse er ennå ikke truffet.

* * *

Efter hvad der er kjent er det ikke sannsynlig, at Norge vil gå med på en slik utsettelse, som i tilfelle vilde forrykke tidspunktet for domsavkjørelsen i Haag til inn i næste år. Ifølge den ordning, domstolen har truffet skal Danmark som ovennevnt levere sitt annet innlegg innen 1. juli, og Norge derefter sitt innen 1. september, hvorefter der blir muntlig prosedyre; dommen ventes så i november i ár.

Heroldens Annoncebureau A/S

A�deling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

AFTENPOSTEN

9. JUNI 1932

Grønlandssaken.

En måneds utsettelse for innleveringen av det an-
net danske innlegg?

Kjøbenhavn, 8. juni.

Efter at Norge for kort tid siden har antatt en fremmed advokat i Grønlandssaken, har Danmark som bekjent antatt professor Charles de Visscher i Ghent. For at professor Visscher kan få anledning til å gjennemgå det an- net danske innlegg før det avleveres til domstolen i Haag, vilde det være formålstjenlig at det fastsat- tes en måneds senere avleverings- frist enn oprinnelig bestemt. (1. juli d. å.).

Den danske regjering har, efter hvad Ritzaus Bureau erfarer, ori- entert sig herom i Haag, og fører for øieblikket visse forhandlinger med Norge.

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur
Nogen avgjørelse er ikke truffet.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

AFTENPOSTEN

7. JUNI 1932

«Nordkapp II» skal til Grønland, Labrador og New York.

Talcott's jakt- og film-ekspedisjon.

Bergen, 6. juni.

Med «Bergensfjord» fulgte igår, som tidligere meddelt, Mr. Dudley Talcott. Mr. Talcott forteller at han skal reise til Tromsø for å starte en ekspedisjon med dampskibet «Nordkapp II», med kaptein Isachsen som fører.

Turen går først til Reykjavik, hvor syv amerikanske studenter som kommer dit op med dampskibet «Carinthia», går ombord. En annen student er kommet til Norge og skal bli med ekspedisjonen herfra. Det blir en film- og jaktekspedisjon som samtidig skal drive videnskapelig arbeide dels på Grønland og dels på Labrador-kysten. Det er meningen å ende toktet i New York.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884
Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Framnæs Joliv
Jølbo

DEN STORE „THORLAND“-EKSPEDISJON

Den 5. mai avgikk «Thorland»-ekspedisjonen til fangstfeltet ved Vest-Grønland, og når dette leses er man i full gang med fangsten.

Det er med en ganske særlig og lett forståelig interesse man innen fiskeri-interesserte kretser følger denne ekspedisjon. Lett forståelig av den grunn at «Thorland»-ekspedisjonen representerer så veldige dimensjoner, så kolossale verdier. Moderskibet «Thorland» ex «Northland» laster hele 2300 tonns frossen fisk. Ekspedisjonen har i alt ca. 300 manns besetning, vesentlig sunnmøringer. Som fangstmateriell benyttes 8 fiskedampsksibe og 16 dorryer, og moderskibets fryseanlegg har en kapasitet på ca. 30 tonns pr. døgn.

Som bekjent har s.s. «Thorland» fanget ved Vest-Grønland også for to sesonger siden. Båten het dengang «Northland» og disponertes av et engelsk-amerikansk konsern. Denne ekspedisjon var ikke vellykket, hvilket i første rekke må tilskrives en uduelig og splidaktig ledelse. Tiltross for et tålelig brukbart fangstresultat, blev det økonomiske resultat en dundrende fiasko. Selskapet gikk i likvidasjon etter denne ene sesongs mislykkede forsøk, og ifjor høst blev moderskibet med tilbehør innkjøpt av selskapet Thorland Ltd., London, hvis representant i Norge er A/S Thor Dahl, Sandefjord.

Siden overtagelsen har «Thorland» undergått gjennemgripende forbedringer såvel ved engelsk verksted som ved Framnæs, og med den lange og inngående erfaring det nuværende selskaps ledelse har i utrustning og drift av store ekspedisjoner, kan man være forvisset om at alle forholdsregler er tatt og alt fremsyn utvist for å gjøre «Thorland»-ekspedisjonen til en suksess.

„LESSEPS“-EKSPEDISJONENS MISERE

«Lesseps»-ekspedisjonen, eller rettere Jan gaards havfiskeselskap, blev ikke mere enn en sesong gammelt, hvilket vel forøvrig ikke forbause nogen.

Vi påpekter i vårt havfiskenummer i fjor høst at den femti år gamle jernbåt «Lesseps» var usikket som moderskip for en stor, kostbar anlagt havfiskeekspedisjon, og vi fremholdt videre at produksjonskostningene nødvendigvis måtte bli så uforholdsmessig store, at ekspedisjonen ikke kunne bli nogen suksess. Dette har altså vist sig å holde stikk i en sådan grad at «Lesseps»-ekspedisjonen allerede etter en sesongs fangst må melde definitivt pass, og driftsunderskuddet etter den ene sesongs virksomhet står helt i forhold til det slette materiell man valgte å benytte sig av.

«Lesseps»-ekspedisjonens skjebne forteller med all tydelighet om at man før med hell å drive moderne havfiske i første rekke må basere sig på hensiktsmessig, konkurransedyktig materiell. Rasjonelt havfiske er nemlig ikke så enkelt, at man her kan putte inn båter som for lengst er utjenlige for ethvert annet øiemed.

Forsåvidt har kanskje også «Lesseps»-ekspedisjonen hatt sin misjon. —

„HELDER“-EKSPEDISJONEN DEN FØRSTE PÅ FELTET I ÅR

Den store engelske Helder-ekspedisjon avgikk i år fra Ålesund til fangstfeltet allerede den 12te april som årets 1ste ekspedisjon til Vest-Grønland.

Utrustningen fant som vanlig sted i Ålesund. Denne ekspedisjon fanger med 27 dorryer. Moderskip er S/S «Arctic Prince».

Heroldens Annoncebureau A/S

**Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884**

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

*Gjørlingen
Merkur*

En misjon

Der holdes i disse dager en internasjonal pressekongress her i landet. Nu kan det jo ikke godt benektes, at tiltroen til utbyttet av de internasjonale kongresser er blitt betydelig svekket i de senere år. En slik enorm mengde av allehåndte internasjonale kongresser, som man har hatt siden verdenskrigens slutt, har verden neppe noen gang tidligere sett maken til. Det har vært talt og konferert, spist og drukket til den store gullmedalje; men utbyttet har gjennemgående vært meget magert. Med hensyn til «folkenes forbrødring» ser det mørkere ut enn noensinne. Verden formelig oser av hat, og internasjonale konflikter skyter op som paddehatter i regnvær.

Nu må det dog ansees for en fordel for vårt land, at det besøkes av fremtredende representanter for pressen i vel 20 land. En misjon skulde norske pressemenn som deltar i denne konferanse ha fremfor noen annen, — den å søke å rettleda og informere de fremmede pressemenn med hensyn til Norges stilling i Grønlandssaken. Almenheten utenfor vårt land er neppe særlig vel inne i Grønlands-spørsmålet, og man har en følelse av, at danskene er betydelig ivrigere geschäftiget med å søke å påvirke opinionen ute i verden — både gjennem pressen og diplomatiet — enn nordmennene er.

De norske pressemenn som deltar i kongressen, vilde kunne gjøre sitt land en verdifull tjeneste, om de tok sig alment og alvorlig av denne sak og søkte å sette de fremmede pressemenn inn i Grønlands-spørsmålet, så dette blev både mer utførlig og mer objektivt belyst i den utenlandske presse. Derved vilde de fremmede pressemenns besøk kunne få meget stor betydning for Norge.

Heroldens Annoncebureau A/S

**Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884**

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

DAGSPOSTEN, TRONDHJEM

7. JUNI 1932

Grønlands- indsamlingen paa bygderne.

Store stevner forberedes.

Redaktør Skjelstad som leder Grønlands-indsamlingen paa bygderne, oplyser at interessen er meget stor. I en række bygder forberedes der store arrangements til indtægt for forskningsarbeidet i Eirik Raudes land.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avteling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884
Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

ADRESSEAVISEN, TR.HJEM

7. JUNI 1932

GRØNLANDS- INNSAMLINGEN

**STOR FOLKEFEST PÅ KONGS-
GARDEN LØRDAG.**

I forbindelse med det oprop som blev utsendt igår, er der også i Trøndelag satt i gang arbeide med å samle inn penger til fordel for de norske videnskapelige ekspedisjoner som drar til Grønland i år.

Den herværende Grønlandskomite arbeider nu med en rekke arrangements som skal ha til formål å innbringe den trønderske tilgift til ekspedisjonene.

Arkitekt F. W. Rode, som er komiteens programchef, meddeler at der vil bli holdt en storstått folkefest på Kongsgården lørdag 12. juni. Ved elskverdig imøtekommens fra generalens side er både Ytre og Indre Kongsgård stilt til disposisjon for formålet, og alt vil bli gjort for at tilstelningen skal bli så festlig og populær som mulig.

Der vil videre bli søkt arrangert en polarutstilling; hvor er ennå ikke bestemt. Foruten de ting som blev utstilt i Oslo, får man antagelig se flere interessante gjenstander, utlånt fra Videnskapenes Museum her i byen.

En bilkortesje med byens unge smukke damer i ekte eskimodrakter vil også sikret danne et vellykket ledd i propaganden for innsamlingen.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

ADRESSEAVISEN, TR.HJEM

7. JUNI 1932

**Dr. Fanck startet
for Grønlands-
ekspedisjonen.**

FOR A OPTA FILMEN
"S. O. S. EISBERG".

Eink I disse dager starter en av de største filmekspedisjoner som nogensinne er utrastet, idet den kjente tyske instruktør Arnold Fanck, mesteren for

den utmerkede film "Storm over Montblanc", er reist fra Berlin med et stort antall medarbeidere på en seks måneders tur til Grønland. Hensikten med ekspedisjonen er å opta filmen "S. O. S. Eisberg".

Som grunnlag for filmen ligger følgende tanke: Et skib som seiler på Grønland, er med besetning og passasjerer knust mot et isberg. De skibbrudne står i fare for å omkomme på isberget som de kom op på, da redningen viser sig i form av flyvemaskiner og luftskib.

Teltutrustningen består av 40 enkelttelt. Bagasjen veier ialt 30 a 40 tonn hvorav ca. 3 tonn skal brukes på selve isberget. Naturligvis råder ekspedisjonen over et moderne radioanlegg og en spesielt bygget 10 meter lang motorbåt. Filmen, som selvfølgelig blir en talefilm, optas på tysk, engelsk og fransk. I begynnelsen av januar næste år finner uropførelsen sted samtidig i Berlin, New York, Paris og Los Angeles.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp

Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Forsvinningsavis
Det 15

Havfiske.

Som bekjent var det ifjor vi «debuterte» på det moderne havfiskes område med ekspedisjonene «Korsvik» og «Lesseps». I kraft av våre store forutsetninger kan det sies at denne «debut» kom adskillige år forsinket; men om vi enn kommer sent så kommer vi forhåpentlig kraftig og godt. Det tyder i hvertfall alle foreliggende tegn på.

For vårt vedkommende tror vi bestemt å kunne forutsi — uten derfor å være i besiddelse av profetiske evner — at den vei man nu ved nogen høit fortjente pionerer er slått inn på betegner norsk fiskerinærings «lykkeligste grep» til dato. Å fange fisken har vi, som tidligere fremholdt, alltid kunnet; å omsette den på en lukrativ måte har vi derimot ikke vært nær så flinke til. Det er dette store og særdeles vesentlige omsetningsspørsmål som vi nu i realiteten er inne på den riktige vei til å løse. Vi skal forsøke å tilegne oss ikke alene evnen til å fiske (den har vi allerede), men også evnen til å tjene! Og denne evne går igjen hånd i hånd med vår evne til å modernisere vårt materiell. Peder Brevig og Peder Skarbøvig har her anvist veien! — — *

Årets norske deltagelse i Grønlandsfisket er absolutt imponerende og betegner en rivende utvikling siden ifjor, ikke minst kvalitativt sett.

Vi har den store «Thorland»-ekspedisjonen, med en kapasitet på ca. 2300 tonns frossen fisk.

Denne ekspedisjon har 300 manns besetning og fanger med 8 fiskedampsksiber pluss 16 dorryer. «Thorland» X «Northland» blev, som det vil erindres, innkjøpt fra England ifjor høst og har senere undergått gjennemgripende forandringer ved Framnes mek. Verksted.

Videre har vi «Korsvik»-ekspedisjonen, som også i år er ute på sin annen Grønlandstur. Ifjor fanget «Korsvik» med utilstrekkelig fangstmateriell, og til tross for rikelige fiskeforekomster måtte man derfor forlate feltet uten å ha fått full last. Totalfangsten ble ikke mere enn ca. 360 tonns, mens moderskibets kapasitet er ca. 100 tonns mere. «Korsvik»-ekspedisjonen har derfor i år ved siden av sine åtte dorryer leiet et fiskedampsksib, likesom ekspedisjonen har arrangert sig med motorskibet «Koralen», som skal levere sin fangst til S/S «Korsvik».

Årets «Korsvik»-ekspedisjon er i det hele tatt ganske anderledes grundig preparert og forberedt enn tilfelle var med fjorårets. Efter hvad vi har bragt i erfaring har «Korsvik»-ekspedisjonen hittil fisket meget tilfredsstillende, og allerede i mai måned forelå et fangstresultat på ca. 45/50 tonns. «Korsvik»-ekspedisjonen har 142 manns besetning.

Peder Brevigs to nye motorskiber har tidligere i år deltatt i torskefisket ved Island med udmerket fangstresultat, og de fisker nu på bankene ved Vest-Grønland. Disse båter er hver utstyrt med fire dorryer og 27 manns besetning.

Statens Fryse- og Kjøleanlegg — 600 000 kalorier

Oprettet 1921

ALESUND

Telegramadresse: Kjøleanleggur Þjarna Benedikissonar © Borgarsjólasafn Reykjavíkur
Telefoner: 3144 - 2812 - 2653

NORGES ÆLDSTE OG STØRSTE ANNONCEFORRETNING

**HEROLDEN'S
ANNONCEBUREAU**

STORTINGSPLASS 7 - OSLO

Trykte saker!

Herr Althingsspresident Benedikt Sveinsson,

Reykjavik, Island.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

DAGSPOSTEN, TR.HJEM

17. JUNI 1932

Grønlands-indsamlingen:

Bilkortegje og folkefest.

GRØNLANDS-INDSAMLINGENS ARRANGEMENT gaar nu slag i slag. — Paa mandag den 20. vil antagelig den store bilkortegje gaa av stabelen. Kortegen vil starte fra Kongsgaarden kl. 6 og kommer til at kjøre etter en rute som vil bli offentliggjort imorgen. Der har allerede meldt sig en hel række biler til kortegen, for ikke at snakke om at alle byens unge damer øiensyntlig vil hjelpe til. Komitéen har faat forespørrel fra langt flere end den kommer til at faa bruk for. For at faa en rigtig morsom bilkortegje har de forskjellige firmaer som har interesse av at delta med reklamebiler, faat anledning til dette. En hel række av vore største firmaer har allerede anmeldt sin deltagelse, og vi haaper at disse vogner vil gi et morsomt islet i kortegen. — Grønlandskomitéen kommer selv til at stille op en hel del vogner med forskjellige slags polardyr og polarutstyr.

Paa mandag vil virkelig ske den ting som alle utlændinger tror, at isbjørner gaar omkring i byens gater, men da vi ogsaa her paa Bierget følger med i utviklingen, gaar ikke bjørnene længer, men de biler. Imidlertid trænger komitéen endnu endel privatbiler. Den henstiller til alle bieleiere at støtte saken og delta i kortegen. Komitéen staar gjerne til disposition med hensyn til utlaan av haaver, dragter og eskimøser. Komitéen ber derfor alle bieleiere om snarest at ringe til Grønlandskomitéens kontor, telefon 3534 eller major Bøckman, telefon 3129.

Efter bilkortegens slut om aftenen omgaaes komitéen med planer om en ny stor folkefest, som antageligvis blir henlagt til Skansen. I tilfælde saa vil en fjerdepart av overskuddet paa festen gaa til Skansenbroens bevarelse. Vi haaper alle trøndere slutter op om denne festen som arrangeres med det dobbelte gode formaal: indsamling til Grønlandssaken og hvad der kanske ligger trønderne specielt paa hjertet, bevarelse av Skansenbroen.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12 710, 14 040 og 10 884

Stortingsplass 7 — Oslo

17/6-32

Bladets navn:

*Ayderposten
Aundal*

Grønlandssaken.

Foredrag imorgen.

Redaktør Victor Mogens, kringkastningens utmerkede utenrikskronikør, holder imorgen aften foredrag i Handelsstandens festsal om Grønlands-spørsmålet.

Hr. Mogens har allerede fra første stund av interessert sig for denne sak. Han har utgitt en meget lest brosjyre Norge—Danmark—Grønland, samtidig som han om dette emne har holdt en rekke foredrag.

Det vil sikkert bli et interessant foredrag.

Einkaskjalasafn Þjóðleikhúsanna © Borgarskiðlaðin Reykjavíkur
Se annonsen i dagens nr.